

Καὶ τοῦτο σαφές ποιεῖ παραδείγματι· ὀρώμεν γάρ, φησί, κἂν τοῖς ἄλλοις τοῖς ἐκ πολλῶν συνεστῶσιν οὐ παρονομαζόμενον ἐκ τῆς μιᾶς τῶν ἀρχῶν μόνης τὸ πρᾶγμα, ἀλλ' ἐκείθεν ὅπερ ἀμφοτέρα συμπεριλαμβάνει· εἰ γὰρ καὶ ἡ γλυκύτης, λόγου χάριν, ἐκ τῆς ἐνεργείας τοῦ πεπτικοῦ θερμοῦ γίνεται, ἀλλὰ τὸ γε γλυκὺ οὐκ ἐκ τῆς θερμῆς παρονομάζεται, ἀλλ' ἀπὸ τοῦ χυμοῦ μᾶλλον, τοῦ τὸ θερμὸν καὶ ὑγρὸν συμπεριλαμβάνοντος. Ἡ μὲν οὖν λέξις πᾶσα σαφής ἐστὶ τοῦ διδασκάλου.

XXXV.

10 λέ'. Εἰ ἐξ ἀνάγκης ἡ ὕλη ζητεῖται πρὸς τὴν οὐσίαν τοῦ συνθέτου.

Δεῖ μέντοι γε εἰδέναι, ὅτι πρὸς τὴν τοῦ συνθέτου πράγματος οὐσίαν ἐξ ἀνάγκης ἡ ὕλη ζητεῖται καὶ πρὸς αὐτὴν ἀνήκει· τὰ γὰρ οὐσιωδῶς ἐνούμενα εἰς μίαν οὐσίαν ἀνήκουσιν· ὕλη δὲ καὶ εἶδος οὕτω συνάπτονται· οὐ γὰρ εἶδόν τε ἐστὶ λέγειν κατὰ συμβεβηκὸς ἐνοῦσθαι τῇ ὕλῃ τὸ εἶδος· εἶπετο γὰρ ἂν ἐντεῦθεν τό τε οὐσιώδες εἶδος εἶναι συμβεβηκὸς καὶ τὴν ὕλην ὑποκείμενον τοῦ συμβεβηκῶτος ὑπάρχειν, καὶ τὸν ἄνθρωπον ὃν τε εἶναι καὶ ἐν κατὰ συμβεβηκὸς, καὶ τὴν αὐτοῦ γένεσιν καὶ φθορὰν κατὰ συμβεβηκὸς εἶναι, ἃ πάντα ἀτοπώτατά εἰσιν· τούτων δὲ ἀτόπων ὄντων 20 πᾶν, οὔτε κατὰ συμβεβηκὸς ἐνοῦται τῇ ὕλῃ τὸ εἶδος, ἀλλ' οὐσιωδῶς δηλονότι, καὶ πρὸς μίαν οὐσίαν ἄμφω ταῦτα ἀνήκουσιν. Εἰ δὲ τις ὅλην εἶναι τὴν οὐσίαν λέγοι τὸ εἶδος, τῆς δὲ γε ὕλης μὴ ἐξ ἀνάγκης προσδεῖν διὰ τὸ τὰς μὲν οὐσιώδεις διαφορὰς πρὸς τὴν τοῦ πράγματος οὐσίαν ἀνήκειν, αὐτάς τε καὶ τὸ ἐξ ὅπερ αὐτὰ λαμβάνονται, ἅτε τῶν διαφορῶν οὐσῶν 25 ἐκ τῆς οὐσίας τοῦ πράγματος, πάσας δὲ αὐτάς ἐκ τοῦ εἶδους μόνον, καὶ οὐδέποτε ἐκ τῆς ὕλης λαμβάνεσθαι, οὐκ ἀληθῆς καθάπαξ ὁ λόγος· λαμβάνονται γὰρ αἱ οὐσιώδεις διαφοραὶ ἐκ τε τοῦ εἶδους καὶ τῆς ὕλης τρόπον τινὰ αἱ αὐταί, εἰ καὶ μάλιστα καὶ προηγουμένως ἀπὸ τοῦ εἶδους· οὐ γὰρ ἐξ αὐτοῦ γε λαμβάνονται εἰ μὴ ὡς ἐνεστί τῇ ὕλῃ. Καὶ ὁ φησὶν Ἀριστο- 30 τέλης ἐν πρώτῳ τῆς περὶ ψυχῆς, τὴν ψυχὴν εἶναι τὸ τί ἐστὶ τοῦ ζώου, οὐχ ἀπλῶς δεῖ νοεῖν, ἀλλ' ὡς μάλιστα καὶ πρωτοτύπως τοῦ εἶδους πρὸς τὴν οὐσίαν ἀνήκοντος, ἐπεὶ τοι γε ἐν ἐβδόμῳ | τῶν μετὰ τὰ φυσικὰ τὴν σάρκα καὶ τὰ ὅσα προσήκειν φησὶ τῷ τί ἐστὶ τοῦ ἀνθρώπου καὶ τῇ οὐσίᾳ αὐτοῦ. Ὅθεν οὐ δεῖ λέγειν αἰτίαν εἶναι τῆς συνθέτου οὐσίας μόνον 35 τὸ εἶδος, ὡς τῆς ὕλης ἀποκλειομένης καθάπαξ, ἀλλ' ὡς καὶ αὐτῆς μὲν πρὸς τὴν οὐσίαν ζητουμένης καὶ οὔσης αἰτίας ἐν τῷ συνθέτῳ, τοῦ μέντοι γε εἶδους προηγουμένως καὶ πρωτοτύπως ποιούντος εἶναι τὸ πρᾶγμα τοιόνδε· διὸ καὶ μόνον τὸ εἶδος λέγοιτ' ἂν αἷτιον εὐλόγως· τὴν δὲ ὕλην συναιτίαν μᾶλλον δεῖ λέγειν, ἢ δευτέραν τε καὶ ἐπομένην αἰτίαν.

Ἄλλὰ διὰ τὸ τῆς ἀτομότητος ἀρχὴν εἶναι. — Δείξας ὁ διδάσκαλος τὴν δοκοῦσαν αὐτῷ περὶ τῶν προκειμένων ἀλήθειαν, νῦν ἀποσκευάζεται τινα ἀπορίαν ἐκ τῶν εἰρημένων ἀνίσχουσαν, καὶ περὶ τοῦτο τρία ποιεῖ· πρῶτον γὰρ κινεῖ τὴν ἀπορίαν καὶ λύει· δεύτερον, πορίζεται τινα ἐκ τῶν εἰρημένων ἀλήθειαν· τρίτον, ἀποκρίνεται πρὸς τὸ ζήτημα σιωπώμενον μὲν τέως, δυνάμενον δ' ἂν ὑπὸ τινος ἀνθυπενεχθῆναι τοῖς λόγοις. Εἴρηται μὲν οὖν, φησὶν, ὡς ἡ τοῦ συνθέτου οὐσία τὸ εἶδος τε καὶ τὴν ὕλην ἐγκλείει, καὶ ὡς διὰ τοῦ ὀρίσμου καὶ ἄμφω ταῦτα σημαίνεται.

XXXVI.

λς'. Ὅπως τὸ εἶδος μόνον ὀρίζεται.

10

Ἄλλὰ διὰ τὸ τὴν ὕλην ἀρχὴν εἶναι τῆς ἀτομότητος δόξειεν ἂν τινὲς τὴν οὐσίαν, περιέχουσαν εἶδος τε καὶ ὕλην ὁμοῦ, μερικὴν εἶναι μόνον, οὐχὶ καθόλου· ὅθεν ἀκολουθεῖ περαιτέρω τὸ τὰ καθόλου μὴ ἔχειν ὀρισμὸν, ἀλλὰ μόνον τὰ μερικὰ διὰ τὸ τὴν οὐσίαν εἶναι τὸ διὰ τοῦ ὀρίσμου σημαίνόμενον. Ἔττα λύει ταύτην τὴν ἀπορίαν, οὐκ ἀληθὲς εἶναι λέγων τὸ τὴν ὕλην ὅποιωδῆποτε τρόπῳ λαμβανομένην ἀρχὴν εἶναι τῆς ἀτομότητος· οὐ γὰρ ἡ ὕλη κοινῶς λαμβανομένη, ἀλλὰ μόνον ἡ σεσημειωμένη ὕλη ταύτης ἐστὶν ἀρχή. Ἔττα ἐξηγούμενος ἑαυτόν, προστίθησι τίς ἐστὶν ἡ σεσημειωμένη ὕλη· ὅτι ἡ θεωρουμένη ὑπὸ διωρισμέναις καὶ σαφέσι διαστάσεσι· καὶ ἡ τοιαύτη ὕλη οὐκ ἐστὶν ἐκ τῆς τοῦ ἀνθρώπου οὐσίας οὐδ' ἐν τῷ ὀρίσμῳ τούτου τίθεται, ἀλλ' ἐστὶν ἐκ τῆς τοῦ Σωκράτους οὐσίας, καὶ ἐτίθηται ἂν ἐν τῷ ὀρίσμῳ αὐτοῦ, εἴπερ οἶόν τε ἦν, ὀρισμὸν ἀποδίδοσθαι αὐτοῦ. Ἄλλ' ἡ κοινή γε ὕλη ἐκ τῆς τοῦ ἀνθρώπου οὐσίας ἐστὶν, καὶ ἐν τῷ ὀρίσμῳ τούτου τίθεται, οἶον ὄστοῦν καὶ σὰρξ ἐκ τῆς ἀνθρωπίνης οὐσίας εἰσὶν, καὶ ἐν τῷ τοῦ ἀνθρώπου ὀρίσμῳ τίθενται, οὐχὶ δὲ ἡ σὰρξ ἦδε καὶ τοδὶ τὸ ὄστοῦν, ἃ τῆς σεσημασμένης ὕλης ἐστὶν.

XXXVII.

λς'. Ὅτι τὰ ἄτομα οὐχ ὀρίζεται.

30

Ὅτι δὲ τὰ ἄτομα οὐχ ὀρίζεται, | δῆλον ἐστὶν· τὸ γὰρ ἄτομον οὐκ ἐστὶν ὄλον ἐν τῷ αὐτῷ γένει, εἴτε συμβεβηκὸς εἴη ἐν ὑποκειμένῳ, εἴτε οὐσία μετὰ τῶν ἀτομικῶν ιδιοτήτων, αἵτινες ἐκ τοῦ γένους τοῦ συμβεβηκότος εἰσὶν· τὸ δὲ ὀριζόμενον ὑφ' ἐν γένος δεῖ τετάχθαι· ἐστὶ γὰρ τὸ ὀριστὸν ἐν τῷ αὐτῷ γένει τῷ τε γένει καὶ τῇ διαφορᾷ, ἐξ ὧν ὁ ὀρισμὸς αὐτοῦ σύγκειται.

Καὶ ἄλλως· τὸ μὲν ὀριζόμενον δεῖ πάντων διακρίνεσθαι τῶν ἐν τῷ αὐτῷ γένει ὄντων διαφοραῖς τισὶ τὸ κοινὸν διαιρούσαις· ὁ Σωκράτης δὲ

1 Ἄλλὰ διὰ τὸ τῆς: c. II, 6, p. 158, 1 35 τε: γε A

οὐκ ἂν ποτε ἐνὶ λόγῳ διακριθεῖη τῶν ὁμοειδῶν· οὐ γὰρ ἔστιν οὔτε
 συνειλημμέναις τισὶ διαφοραῖς αὐτὸν διακρίναι, ἐπεὶ ἀδύνατόν ἐστι τὰς
 πρὸς ἕκαστον ιδιότητος αὐτοῦ συνειλημμένῃ τινὶ δηλῶσαι διαφορᾶ, οὔτε
 πάσας διακεκριμένως ἐν τῷ λόγῳ θεῖναι δυνατόν ἐστι, τὰς πρὸς ἕκαστον
 6 διαφορᾶς αὐτοῦ. Οὐ μόνον δὲ ἐκ τοῦ μέρους τοῦ γένους καὶ τῆς διαφορᾶς
 τοῦθ' ἔπεται ἐξ ἀνάγκης, τὸ μὴ δύνασθαι τὸν Σωκράτην ὀρίζεσθαι, ἀλλὰ
 ἔη καὶ ἐκ τῆς αὐτοῦ φύσεως· μερικὸν τε γάρ ἐστι καὶ φθαρτὸν καὶ μετα-
 βλητὸν· τῶν δὲ καθόλου καὶ ἀφθάρτων καὶ ὡσαύτως ἐχόντων αἰεὶ δεῖ
 τοὺς ὀρισμοὺς εἶναι, ὡς ἐν ταῖς περὶ ἀποδείξεως φησὶν ὁ Φιλόσοφος, ὅπου
 10 καὶ τὸν λόγον προστίθησι· ἡμῶν δὲ τὸ εἶδος ὀρίζεται· “ αὐτὸ τε γὰρ καθό-
 λου καὶ ἀφθαρτὸν ἐστὶ τῆς διαδοχῆς τῶν καθ' ἕκαστα, καὶ μόνον αὐτὸ γένος
 ἔχει καὶ διαφορᾶς, ἐξ ὧν αἱ ὀρισμοὶ γίνονται. Ἄλλ' οὐδὲ τὸ γένος, ἢ γένος
 ἐστίν, ὀρισμὸν ἔχειν δύναται· οὐ γὰρ εἰσὶν αὐτοῦ γένος τε καὶ συστατικαὶ
 διαφοραί, εἰ μὴ ἄρα ὡς εἶδους· οὕτω γὰρ καὶ τὸ ζῶον ὀρίζεται, ἢ εἶδος
 16 ἐστὶ τοῦ ἐμψύχου σώματος, ἢ, εἰ βούλει γε, τῆς οὐσίας· οὐσίας δὲ οὐκ
 ἐστὶ λόγον εὔρειν, ὅτι μὴδὲ γένος καὶ συνιστώσας διαφορᾶς, διότι γένος
 αὐτὴ ἐστὶν ὡς ἀληθῶς, καὶ οὐδαμῶς ἐστὶν εἶδος.

XXXVIII.

20 λη'. Ὅπως αἱ ἀτομοῦσαι ἀρχαὶ ἐκ τοῦ ἐνδοτέρου λόγου
 τοῦ ἀτόμου εἰσὶν.

Δηλὸν δὲ ἐστὶν ἐκ τῶν εἰρημένων, ὅτι τὰ ἀτομοῦντα ἐκ τοῦ ἐνδοτέρου
 λόγου τοῦ ἀτόμου, ταῦτόν δ' εἰπεῖν τοῦ ὑποκειμένου τυγχάνουσιν, ὡσπερ
 ἄρα καὶ αἱ κοιναὶ ἀρχαὶ ἐκ τῆς ἐνδοτέρας τοῦ εἶδους φύσεως. Ὅθεν
 25 αὐθις ἐναργῶς συμπεραίνεται τὸ ὑποκείμενον πραγματικῶς διενηνοχένοι
 τῆς φύσεως· ἐγκλείει γὰρ ἐνδον ἐν ἑαυτῷ πραγματικόν τι, ὅπερ ἡ φύσις
 ἀποκλείει καὶ οὐ προσίεται.

XXXIX.

30 λθ'. Ὅπως ὁ Σωκράτης ταῦτόν ἐστι τῷ ἀνθρώπῳ
 πραγματικῶς.

Οὕτω τοίνυν δηλὸν ἐστίν, ὅτι ἡ οὐσία. — Ἐνταῦθα πορί-
 ζεταί τινα ἐκ τῶν πρότερον εἰρημένων ἀλήθειαν· ἢ δὲ ἐστὶ τὸ τὴν οὐσίαν
 f. 44 τοῦ ἀνθρώπου καὶ τὴν Σωκράτους οὐσίαν μὴ διαφέρειν εἰ μὴ | τῷ σεση-
 μασμένῳ καὶ οὐ σεσημασμένῳ· ἢ μὲν γὰρ τοῦ ἀνθρώπου οὐσία οὐκ ἐστὶ
 35 σεσημασμένη· ἢ δὲ τοῦ Σωκράτους ἐστίν. Εἴρηται γὰρ τὴν μὲν τοῦ ἀν-
 θρώπου οὐσίαν ἐκ τε τοῦ εἶδους εἶναι καὶ τῆς κοινῆς ὕλης· τὴν δὲ γε
 τοῦ Σωκράτους ἐξ εἶδους τε καὶ ὕλης σεσημασμένης· καὶ τοῦτ' ἐπιμαρτυρεῖ

1 ἐνὶ λόγῳ om L 17 αὐτῆ: αὐτό S
 τοίνυν δηλόν: c. III, 1, p. 158, 16

20 ὅπως: ὅτι S

31 Οὕτω

φησίν, Ἀβερύης ἐν ἐβδόμῳ τῶν μετὰ τὰ φυσικὰ λέγων τὸν Σωκράτην μηδὲν ἕτερον εἶναι ἢ τὴν ζωότητα καὶ τὴν λογικότητα, ἅπερ εἰσὶν ἡ τοῦ ἀνθρώπου οὐσία. Προστίθῃσι δ' ὅτι τὸν αὐτὸν δεῖ τρόπον καὶ περὶ τε τοῦ γένους καὶ τοῦ εἶδους λέγειν· καὶ τούτων γὰρ αἱ οὐσὶαι οὐ διαφέρουσιν εἰ μὴ τῷ σεσημασμένῳ καὶ ἀσημάντῳ· δηλοῦν γὰρ ὡς ἡ τοῦ ἀνθρώπου καὶ παντὸς εἶδους οὐσία, τῇ γε πρὸς τὴν οὐσίαν τοῦ γένους ἀποβλέψει, διώρισταί τε πως καὶ μερικεύεται, ὥστε τὸ εἶδος ταύτῃ μερικόν τι τοῦ γένους προσαγορεύεσθαι. Προσδιορίζεται μὲντοι διαφορὰν μεταξὺ τῶν δύο σημασιῶν· τὸ μὲν γὰρ ἐπισεσημασμένον, τοῦ ἀτόμου, φησί, τῷ εἶδει παραβαλλομένου διὰ τῆς ὕλης γίνεται, ἥτις ἐσφράγισται τε καὶ διώρισταί ῥηταῖς 10 τισὶ διαστάσεσιν· ἡ δὲ τοῦ εἶδους ἐπισημασία τῇ πρὸς τὸ γένος ἀποβλέψει τῇ εἰδοποιῳ διαφορᾷ γίνεται, ἐκ τοῦ εἶδους τοῦ πράγματος λαμβανομένη. Ἰδοὺ τοίνυν ἐναργῶς τῇ τοῦ Ἀβερύου ῥήσει παρίσταται τὸ τὸν Σωκράτην ταῦτόν τι εἶναι τῷ ἀνθρώπῳ πραγματικῶς· αὐτοῦ γὰρ λέγοντος τὸν Σωκράτην οὐδὲν ἕτερον εἶναι ἢ τὴν ζωότητα καὶ τὴν λογικότητα, ζωότη- 15 τος δὲ γε καὶ λογικότητος πραγματικῶς ἐν οὐσῆς καὶ ταῦτόν τῷ ἀνθρώπῳ, τί λοιπὸν ἐστὶν ἢ τὸ τὸν Σωκράτην πραγματικῶς εἶναι ταῦτόν τῷ ἀνθρώπῳ.

XL.

20

μ'. Πότερον τὸ ὑποκείμενον ταῦτόν ἐστι πραγματικῶς τῇ φύσει.

Ἄνισχει δὲ τις εὐθύς ἀπορία πρὸς τοῦτο. Δόξειε γὰρ ἂν ταύτῃ γε τὸν Σωκράτην ταῦτόν τι εἶναι ἔργῳ τῇ ἀνθρωπότητι, καὶ οὕτω τὸ ὑποκείμενον ταῦτόν εἶναι τῇ φύσει, εἰ γε καὶ ἡ ἀνθρωπότης πράγματι οὐδὲν ἐστὶν 25 ἕτερον ἢ ἡ ζωότης· ἅμα δὲ καὶ ἡ λογικότης καὶ ἡ ἀνθρωπότης ταῦτόν ἐσται· ἣν ἐπιλυομένοις ῥητέον ἂν εἴη, ὡς δ γε Σωκράτης διχῶς θεωρεῖσθαι δύναται· ἓνα μὲν τρόπον, ὅσον πρὸς τὴν οὐσίαν καὶ τὸ οὐσιῶδες εἶναι αὐτοῦ, καὶ οὕτως οὐδὲν ἐστὶν αὐτὸς ἕτερον ἢ τὸ εἶδος αὐτοῦ καὶ ἡ φύσις, αὕτη δὲ ἐστὶ δῆλου ἢ ἀνθρωπότης· οὐδὲν γὰρ ἄλλο λέγει τὸ τοῦ Σωκράτους 30 ὄνομά τε καὶ πρᾶγμα εἰ μὴ τὰς οὐσιῶδεις τοῦ εἶδους ἀρχάς, ψυχὴν δηλονότι καὶ σῶμα· ταῦτα δὲ ὁ τε ἀνθρωπος καὶ ἡ ἀνθρωπότης δηλοῖ, | καὶ f. 44^v οὕτω πραγματικῶς ταῦτόν ἐστὶν ὁ Σωκράτης αὐτοῖς καὶ οὐδὲν πραγματικὸν ἐκείνοις προστίθῃσιν. Ἄλλον δὲ τρόπον δύναται θεωρεῖσθαι, ὅσον πρὸς τὸ ὅλκον αὐτοῦ εἶναι, ὅπερ ἡ ὄλῳ καὶ ὑποκειμένῳ τινὶ πρόσεστιν αὐτῷ, 35 καὶ οὕτως ἐγκλείει τό τε εἶναι καὶ τὰ ἀτομοῦντα αὐτὸν τῷ ἐνδοτέρῳ αὐτοῦ λόγῳ, ἃ πάντα προδήλως ἐκ τῆς οὐσίας εἰσὶν αὐτοῦ, καὶ οὕτω πραγματικῶς διενήνοχε τῆς ἀνθρωπότητος, ἥς ταῦτα καθάπαξ ἐκκλείεται· οὐχὶ δὲ καὶ τοῦ ἀνθρώπου πραγματικῶς διενήνοχεν· οὐ γὰρ ὁ γε ἀνθρωπος τούτων ἀφέστηκεν, ἀλλ' εἰ καὶ ἀδιακρίτως, ὁμῶς ἐγκλειόμενα ἔχει. Καὶ 40

οὕτως ἀληθές ἐστι τὸν Σωκράτην ταυτόν πως εἶναι τῇ ἀνθρωπότητι, ὅσον δηλονότι πρὸς τὸ οὐσιώδες εἶδος αὐτοῦ.

Αὕτη δὲ ἡ σημασία ἢ ὁ διορισμός, ὅς ἐστιν ἐν τῷ εἶδει. — Νῦν ὡσπερ ἀνθυποφορὰν τινα λύει. Ἐδύνατο γὰρ ἂν τις ζητεῖν μήποτε τὸ δι' οὗ γίνεται ὁ διορισμός οὗτος καὶ ἡ σημείωσις ἢ τοῦ γένους πρὸς γε τὸ εἶδος, ἢ τοῦ εἶδους πρὸς τὸ ἄτομον, οὕτως ἢ ἐν τῇ ὕλη τοῦ εἶδους ἢ τοῦ ἀτόμου ὡς ἐνδοτέρον τι αὐτῶν, ὥστε μηδένα τρόπον ἐν τῇ οὐσίᾳ τοῦ γένους ἢ τοῦ εἶδους τυγχάνειν αὐτό. Ἀλλὰ τοῦναντίον ἐστὶ φησίν, ὅτι πᾶν ὅπερ ἐστὶν ἐν τῷ εἶδει καὶ τῷ γένει ἐστὶν, οὐ διορισμένως μέντοι γε, ἀλλ' ἀδιακρίτως. Ταῦτ' ἐννοητέον ἐστὶ καὶ περὶ τοῦ ἀτόμου, ἢ καὶ αὐτὸ πρὸς εἶδος τέτακται, καὶ τοῦτ' ἀποδείκνυσιν ἐπὶ τοῦ γένους, γένος τι λαβόν, τὸ ζῷον.

XLI.

μα'. Πῶς τὸ μέρος δύναται κατηγορεῖσθαι τοῦ ὅλου, καὶ πῶς οὐ.

Καὶ ἡ δεξιὴ οὕτως προχωρεῖ. Εἰ τὸ ζῷον, γένος ὄν, μὴ ἦν πως ὅλον τοῦτ' ὅπερ ἐστὶν ἄνθρωπος, εἶπετ' ἂν μὴ δύνασθαι κατηγορεῖσθαι κατὰ τοῦ ἀνθρώπου τὸ ζῷον· ἀλλὰ τὸ ἐπόμενον ψεῦδος ἐστὶν· καὶ τὸ ἡγούμενον ἄρα. Καὶ τὸ μὲν ἐν τῷ ἡγουμένῳ ψεῦδος αὐτέθεν ἐστὶ σαφές, τὴν δ' ἀκολουθίαν ἀποδείκνυσιν. Εἰ γὰρ τὸ ζῷον, φησί, μὴ λέγοι τοῦτ' ὅλον ὅπερ ἐστὶν ὁ ἄνθρωπος, μέρος ἂν αὐτοῦ ὀνόματι λέγοι, καὶ οὕτως οὐκ ἂν κατηγορεῖτο τοῦ ζῷου διὰ τὸ μηδὲν μέρος κατὰ τοῦ ἰδίου ὅλου κατηγορεῖσθαι. Ὁμοίως δὲ δεῖ καὶ περὶ τοῦ εἶδους ἐν τῇ πρὸς τὸ ἄτομον τάξει συλλογιζέσθαι. Ἐπεὶ δὲ τῇ μὲν διαφορᾷ ὁ τοῦ γένους πρὸς τὸ εἶδος ἀφορισμός, ὁ δὲ τοῦ εἶδους πρὸς τὸ ἄτομον τοῖς ἀτομοῦσιν ἰδιώμασι γίνεται, ὡς ἂν εἶδῃ τις σαφῶς πότερον τὰ διορίζοντα ταῦτα οὕτως ἐν τοῖς ὑπ' αὐτῶν διορισμένοις εἰσὶν ὡς μηδένα τρόπον ἐν τοῖς ἀδιορίστοις εὐρίσκεισθαι, ἢ ἄλλως πως ἔχει, διπλοῦν εἶναι τὸ μέρος ἐπιστητέον· τὸ μὲν, τὸ τοῦ λόγου, ὅπερ ἐστὶ γένος καὶ διαφορά· τὸ δέ, τὸ τοῦ πράγματος. Τὸ μὲν δὴ μέρος τοῦ λόγου καὶ | πάνυ δύναται κατηγορεῖσθαι· τὸ γὰρ τοιόνδε μέρος περιέχει πως τὸ ὅλον αὐτοῦ, τουτέστιν ἀδιακρίτως, οὐ μέντοι γε κατηγορεῖτ' ἂν, ἢ μέρος ἐστὶν, ἀλλ' ἢ ὅλον τε καὶ περιέχον ἐστὶν· τὸ δὲ τοῦ πράγματος μέρος, ὅποιον ἂν εἴη, εἴτε ὡς ὀλοκλήρου ὅλου μέρος, εἴτε ὡς οὐσιώδες, οὐδαμῶς κατὰ τοῦ ὅλου λέγεσθαι τοῦτο δύναται, τοῦλάχιστον καθ' αὐτὸ καθ' αὐτὸ δὲ φημι διὰ τὸν ἄνθρωπον κατὰ τοῦ ζῷου κατὰ συμβεβηκὸς λέγεσθαι, καθόσον ὁ ἄνθρωπος μέρος ἐστὶ τοῦ ζῷου· καὶ τοῦτ' ἐστὶ διὰ τὸ μὴ δύνασθαι τὸν τοῦ ὅλου λόγον αὐτῷ προσεῖναι μηδ' ὀπωσοῦν· καὶ διὰ τοῦτ' ἐπισημασμένως ὁ διδάσκαλος μηδὲν μέρος

φησί τοῦ ἀκεραίου ὄλου κατ' αὐτοῦ τοῦ ἰδίου ὄλου δύνασθαι λέγεσθαι· φανεροῖ δὲ τοῦτο καὶ παραδείγματι, καὶ πρῶτον ἐναργῶς τὸν σκοπὸν ἐκτίθησιν αὐτοῦ καὶ τὴν πρόθεσιν.

XLII.

μβ'. Ὅπως τὸ αὐτὸ ἐστὶν εἶδος δι' οὗ τί ἐστὶ ζῶον, καὶ δι' οὗ ὁ σῶμα ἐστὶ, καὶ ποσαχῶς λαμβάνεται τὸ σῶμα.

Φησί γάρ· Τοῦτο δὲ πῶς ἂν συμβαίνοι, τουτέστι τὸ πάντα τὰ ἐν τῷ εἶδει καὶ τῷ γένει ἀδιακρίτως εἶναι, δυνατόν ἐστὶ θεωρηθῆναι, ἂν ἐπιμελῶς πρῶτον θεωρηθῇ τὸ σῶμα, πῶς λέγεται· τοῦτο μὲν, ἐπειδὴν ἰ μέρος αὐτὸ τοῦ ζῶου τεθῆ, φασκόντων ἡμῶν ὡς ἄρα τὸ ζῶον ἐκ ψυχῆς καὶ σώματος σύγκειται· τοῦτο δέ, ἐπειδὴν γένος τιθῆται, λεγόντων ἡμῶν ὅτι τὸ ζῶον ἐστὶ σῶμα· οὐ γὰρ οἶόν τε ἐστὶ, φησί, τὸν αὐτὸν τρόπον γένος εἶναι τοῦ ζῶου τὸ σῶμα, καὶ μέρος ὀλικὸν αὐτοῦ. Ἔττα δείκνυσι ποσαχῶς τὸ σῶμα λαμβάνεσθαι δύναται, καὶ φησὶν ὅτι διχῶς· ἔνθα μὲν ἰ ὡς ἐστὶν ἐν τῷ τῆς ποσότητος γένει, ὅτε δὴ ταυτόν ἐστὶ τῇ τριττῇ διαστάσει· ἔνθα δὲ ὡς ἐν τῷ τῆς οὐσίας γένει τυγχάνει, καὶ τότε λέγεται σῶμα τῷ τοιαύτην ἔχειν φύσιν, ὥστ' ἐν αὐτῷ τὰς τρεῖς διαστάσεις ἐνσημαίνεσθαι δύνασθαι. Ἔττα προστίθησιν ἀναγκαῖόν τι καὶ χρησιμεῦον αὐτοῦ τῇ προθέσει, λέγων ἐν τοῖς πράγμασι τοιόνδε τι συμβαίνειν, ὅτι τὸ μίαν τελειότητα ἰ ἔχον καὶ ἑτέρας ἐφάπτεται τελειότητος· καὶ τοῦτο δῆλον ἐπὶ τοῦ ἀνθρώπου ποιεῖ, ἔχοντος μὲν τὴν θρεπτικὴν ψυχὴν, ἔχοντος δὲ καὶ τὴν αἰσθητικὴν, καὶ περαιτέρω τούτων τὴν νοεράν· τοῦτο δὲ ἐφαρμόττων τῷ προκειμένῳ, φησὶν ὅτι καὶ ἐπὶ τοῦ σώματος ὁμοίως συμβαίνει· τῇ γὰρ τελειότητι τούτου ταύτη, ἣτις ἐστὶ τὸ τοιοῦτον εἶδος ἔχειν ὡς ἐν αὐτῷ δύνασθαι ἰ τὰς τρεῖς οἶον ἐνσημαίνεσθαι διαστάσεις, ἔξεστι καὶ ἄλλην τινὰ συνάπτεσθαι τελειότητα, οἶον ζωὴν, ἢ κίνησιν, ἢ τι τοιοῦτον.

Ταῦτα τοίνυν δείκνυσιν, ὅπως τὸ σῶμα διενήνοχεν ἢ τέ ἐστὶ σῶμα f. 45^v καὶ ἢ ἐστὶ γένος, καὶ φησὶν ὅτι τὸ ὄνομα τοῦτο τοῦ σώματος δύναται μὲν ἐκλαμβάνεσθαι ὡς σημαῖνον πράγμα τι τοιοῦτον ἔχον εἶδος, ἐξ οὗ δὴ ἰ εἶδους ἐνεστὶν ἀναγκαίως αὐτῷ τῷ πράγματι ἢ πρὸς τὸ ἀφορίζεσθαι ταῖς τρισὶ διαστάσεσιν ἐπιτηδειότης καὶ δύναμις μετὰ τινος ἀποκληρώσεως, ὥστ' ἐξ αὐτοῦ δηλονότι τοῦ εἶδους μηδεμίαν ἄλλην ὑψηλοτέραν τελειότητα τῷ πράγματι προσγίνεσθαι δύνασθαι, ἀλλ' ἐάν τι προστεθῆ, τὸ ὄλον παρὰ τὴν σημασίαν καὶ τὴν ἐννοιαν εἶναι τοῦ σώματος, τοῦτον εἰλημμένου τὸν ἰ τρόπον ὃν εἴρηται. Οὕτως οὖν λαμβανόμενον τὸ σῶμα ὀλοκληρικόν, ὡς οὕτως εἰπεῖν, καὶ ὀλικόν ἐστὶ τοῦ ζῶου μέρος· οὕτω γὰρ ἢ ἐγκλειομένη τῷ ζῶῳ ψυχὴ ἐστὶ ἄλλο τι παρὰ τὸ σημαινόμενον τῇ προσηγορίᾳ ταύτη

8 Τοῦτο δὲ πῶς ἂν συμβαίνοι: c. III, 1, p. 158, 33

9 ἐστὶ L

τοῦ σώματος, καὶ ἔσται ἐπεισιούσα αὐτῷ τῷ σώματι ὡς ἐξωτερικόν τι καὶ οὐδαμῶς τῇ φύσει συγκεκλεισμένον τοῦ σώματος, ὡστ' ἐξ αὐτῶν ἀμφοτέρων, δηλονότι τῆς ψυχῆς καὶ τοῦ σώματος, ὡς ἐκ μερῶν πραγματικῶν τε καὶ δλοκληρικῶν τὸ ζῶον συνίστασθαι.

6 Δύναται δὲ καὶ κατὰ δεύτερον ἐκλαμβάνεσθαι τρόπον τὸ σῶμα, ὡς πρᾶγμα τι σημαίνει τοιοῦτον εἶδος ἔχον, ἐξ οὗ δυνατόν ἐστι τὰς τρεῖς ἀφορίζεσθαι διαστάσεις χωρὶς τινος ἀποτομῆς καὶ ἀποκληρώσεως, ἀλλὰ προσεπινοουμένου δηλονότι τοῦ ὁποῖον ἂν εἴη τὸ εἶδος ἐκεῖνο, εἴτε δύναται προελθεῖν ἀπ' αὐτοῦ τελειότης τις ἑτέρα ὑψηλότερα, εἴτε καὶ μή, ὡς
10 μήτ' ἐγκλείειν ἑτέραν τελειότητα, μήτ' ἀποκλείειν διωρισμένως. Καὶ τοῦτον τὸν τρόπον τὸ σῶμα γένος ἐστὶ τοῦ ζώου· οὐδὲν γὰρ ἔστι λαβεῖν ἐν τῷ ζῳῷ, ὅπερ οὐ συνεπτυγμένως ἐν τῷ σώματι περιέχεται· εἰ γὰρ ἦν τι λαβεῖν ἐν τῷ ζῳῷ, ὅπερ οὐ συνεπτυγμένως ἐν τῷ σώματι περιέχεται, τοῦτ' ἂν ἦν ψυχὴ· ἀλλὰ τοῦ σώματος κατὰ τὸν προσεχῶς εἰρημένον τρόπον
15 λαμβανομένου, οὐκ ἂν νοοίημεν τὴν ψυχὴν ἄλλο τι εἶδος παρ' ἐκεῖνο τὸ εἶδος, δι' οὗ δυνατόν ἦν τὰς τρεῖς διαστάσεις ἐνσημαίνεσθαι γε τῷ σώματι· καὶ διὰ τοῦτο ἐν τῷ λέγεσθαι τὸ σῶμα τοιοῦτον εἶδος ἔχειν, ἐξ οὗ δυνατόν ἐστι τὰς τρεῖς ἀφορίζεσθαι διαστάσεις, ἐνοεῖτο ἅμα καὶ ὁποῖον ἂν εἴη τὸ εἶδος, εἴτε ψυχὴ δηλονότι, εἴτε λιθότης, εἴτε ὀτιοῦν ἄλλο. Καὶ
20 οὕτω τὸ τοῦ ζώου εἶδος ἐν τῷ εἶδει τοῦ σώματος συνεπτυγμένως περιέχεται, ὡς ἔστι τὸ σῶμα γένος τοῦ ζώου.

Ταῦτα δὲ κατὰ μὲν τοὺς τιθέντας πλῆθος εἰδῶν ἐν ἐνὶ ὑποκειμένῳ
f. 46 ἐμψύχῳ οὐκ εἰσὶν ἀληθῆ· κατὰ γὰρ τούτους ἄλλο μὲν | εἶδος πραγματικῶς ἐστὶ, δι' οὗ τὸ σῶμα ἐστὶ σῶμα, καὶ ἕτερον, ὃ τὸ ζῶον ζῶον ἐστὶ.
25 Κατὰ δὲ τοὺς τιθέντας ἐν εἶδος, ἀληθές ἐστὶ τὸ ζῶον τε καὶ σώματος ἐν εἶδος εἶναι τῷ πράγματι. Ἄτε δὲ ταύτης καὶ Θωμᾶς ὢν τῆς δόξης, τὴν ψυχὴν φησὶ μὴ εἶναι ἄλλο εἶδος παρὰ τὸ δι' οὗ τὸ σῶμα ἐστὶ σῶμα. Ποτέρα δὲ τῶν δόξων βελτίων ἐστίν, ἐῷμεν ἐν τῷ παρόντι σκοπεῖν. Ἄρχε δὲ τοσοῦτον εἰπεῖν, ὥστε πάροδόν τινα δοῦναι τοῖς ἐπαγωνίζεσθαι βουλο-
30 μένοις τῇ διαφορᾷ ταύτῃ, ὅτι τρισὶ τισὶ θεμελίοις τὴν ἑαυτῶν δόξαν ἰδρύουσιν οἱ διάφορα εἶδη ἐν τῷ αὐτῷ τιθέντες πράγματι, οἷον φέρε εἰπεῖν ἐν ἀνθρώπῳ τὴν αἰσθητικὴν ψυχὴν καὶ τὴν λογικὴν. Πρῶτον γὰρ ὑποθέσασιν, ὅτι ἐν τῇ ὕλῃ τοῦ ἀνθρωπέου σώματος ἀνάγκη εἶδος τι εἶναι ἀδιαίρετον ἴδιον τοῦ ἀνθρώπου καὶ ἐνισχημένον τῇ ὕλῃ· δεύτερον, ὅτι ἢ
35 νοερὰ ψυχὴ, ἢ τὰς οὐσίας τῶν πραγμάτων καταλαμβάνομεν νοήσει καθόλου, οὐκ ἔστιν εἶδος ἐνισχημένον τῇ ὕλῃ· τρίτον, ὅτι εἰ ἔστιν ἐν ἀνθρώπῳ εἶδος τι οὐσιῶδες καὶ ἀδιαίρετον καὶ ἴδιον τοῦ ἀνθρώπου, δεῖ τοῦτ' εἶναι τὴν αἰσθητικὴν ψυχὴν. Ἀποδεικνύουσι δὲ καὶ ταύτας τὰς ὑποθέσεις. Ἄλλ' ἡμῖν τῶν προκειμένων ἐκτέον καὶ κατὰ τὴν τοῦ διδασκάλου τούτου δόξαν πάντα
40 διασαφητέον.

XLIII.

μγ'. Εἰ τὸ σῶμα δυνατόν ἐστι κατηγορεῖσθαι κατὰ τοῦ ζῶου.

Ἐπεὶ δὲ ἐλέγετο πρὸ μικροῦ τὸ σῶμα κατηγορεῖσθαι τοῦ ζῶου, τῷ τοῦ γένους λαμβανόμενον τρόπῳ, ὡς ἂν οὗτος ὁ λόγος διορισθεῖ σαφέστερον, εἰδέναι· δεῖ ὡς, ἂν μὲν τὸ σῶμα ληφθῆ ἢ ἐστὶν ἐν τῷ τῆς ποσότητος γένει, οὐ δύναται τὸ σῶμα κατηγορεῖσθαι τοῦ ζῶου οὐσιῶδεις κατηγορία, τῇ λεγούσῃ τόδε ἐστὶ τόδε, ὅταν τὸ ζῶον ἐστὶ σῶμα, διότι οὐδεμίαν κατηγορίαν ἔνεστιν ἑτέρας κατηγορεῖσθαι οὐσιωδῶς, ἀμίκτων οὐσῶν καὶ διακεκριμένων ἀπασῶν τῶν κατηγοριῶν, ὡς καὶ πρότερον εἴρηται. Δύναται μὲντοι γε τὸ τοιοῦτο σῶμα παρωνύμως κατηγορεῖσθαι κατὰ τοῦ ζῶου, λεγόντων ἡμῶν, ὅτι τὸ ζῶον ἐστὶ σωματικόν, ὡσπερ καὶ τὸ ζῶον ἐστὶ λευκόν· καὶ αὕτη ἡ κατηγορία λέγεται· τόδε ἐστὶν ἐν τῷδε. Ἡ δυνάμεθα λέγειν, ὅτι ὁ ἄνθρωπος, ἢ τὸ ζῶον, ἔχει σῶμα· ὡσαύτως δὲ καὶ περὶ τοῦ σώματος δεῖ γοεῖν, τοῦ ἐν τῷ τῆς οὐσίας τυγχάνοντος γένει, ὡς ἐστὶ μέρος τοῦ ζῶου, μὴ δύνασθαι τοῦτ' αὐτοῦ κατηγορεῖσθαι εἰ μὴ παρωνύμως. Εἰ γὰρ καὶ τὸ μέρος εἴρηται μὴ δύνασθαι κατηγορεῖσθαι τοῦ ὅλου, παρωνύμως μὲντοι γε δύναται, ὡς ἐπειδὴν λέγωμεν· ἡ κλίνη ξυλίνη ἐστὶ· τῷ μὲν γὰρ τῆς κλίνης ὀνόματι ἢ τε ὕλη τό τε εἶδος ἅμα δηλοῦται· ξυλίνην δέ τις ἐπεικῶν, τὴν ὕλην μόνον ἐδήλωσεν· | αὕτη δὲ μόνη μέρος ἐστὶ τοῦ f. 46^v συγκειμένου. Ἄν δὲ τὸ σῶμα τὸ ἐν τῷ τῆς οὐσίας γένει λαμβάνηται ὡς ἐστὶ γένος, ταύτη κατηγορεῖσθαι δυνατόν ἐστι τοῦτο ἀληθῶς καὶ οὐσιωδῶς, λεγόντων ἡμῶν, ὡς ὁ ἄνθρωπος, ἢ τὸ ζῶον, σῶμα ἐστὶν, καὶ τοῦτο σαφές ἐστὶν, ἐξ ὧν ὁ διδάσκαλος ἔλεγε πρὸ μικροῦ.

Τοιαύτη δὲ ἐστὶ καὶ ἡ τοῦ ζῶου. Ὅπερ ἔδειξεν ἐπὶ τοῦ σώματος ὡς ἐπὶ παραδείγματος ἐφαρμόττει τῷ προκειμένῳ καλῶς· τὸ δὲ ἦν, ἰδεῖν πῶς μὲν ἔχει τὸ γένος πρὸς τὸ εἶδος, πῶς δὲ τὸ εἶδος πρὸς τὸ ἄτομον. Περὶ μὲν οὖν τοῦ εἶδους ἐν τῇ πρὸς τὸ ἄτομον παραθέσει, ὕστερον· νῦν δὲ πρῶτον περὶ τοῦ γένους πρὸς τὸ εἶδος πῶς ποτε ἔχει, σκοπεῖ, καὶ τρία περὶ τουτί τὸ μέρος ποιεῖ· πρῶτον μὲν δείκνυσιν ὅπως τὸ ζῶον ἀδιορίστως περιέχει πᾶν ὅπερ ἐστὶν ἐν τῷ ἀνθρώπῳ· δεύτερον, φανεροῖ τίνα ἀλήθειαν· τρίτον, ἀπορίαν κινεῖ τίνα καὶ λύει. Φησὶ τοίνυν πρῶτον, ὅτι οἷα ἐστὶν ἢ τοῦ σώματος σχέσις πρὸς τὸ ζῶον, τοιαύτη τίς ἐστὶ καὶ ἢ τοῦ ζῶου πρὸς τὸν ἄνθρωπον, καὶ τοῦτο δείκνυσιν εὐφυέστατα, λέγων ὡς εἰ τὸ ζῶον ἐσήμαινε μόνον πρᾶγμα τι καὶ φύσιν τινά, ἧς ἐστὶ τελειότης τὸ δύνασθαι αἰσθάνεσθαι καὶ κινεῖσθαι διὰ τῆς ἐνυπαρχούσης ἀρχῆς μετὰ τοῦ ἀποκληροῦν πᾶσαν ἄλλην τελειότητα, πᾶσα τελειότης ἑτέρα ἐπεισιοῦσα εἶχεν ἂν πρὸς τὸ ζῶον ὡς μέρος, καὶ οὐχ ὡς τι συνεπτυγμένως ἐν τῷ τοῦ ζῶου λόγῳ περιεχόμενον, καὶ ἦν ἂν οὕτω συμβεβηκός, καὶ οὕτως

10 κατὰ om L 19 αὕτη S 24 Τοιαύτη δὲ ἐστὶ: c. III, 1, p. 159, 30

οὐκ ἂν ἦν γένος ἀνθρώπου τὸ ζῶον, ἅτ' ἐν τῷ ἀνθρώπῳ περιεχομένον
 τινός, τῆς λογικῆς δηλονότι ψυχῆς, ἥτις οὐδαμῶς ἂν ἐν τῷ ζῳῷ περιε-
 λείετο, ἀλλ' ἀπλῶς ἂν ἀπεκέχλειστο, καὶ ἦν ἂν μέρος πραγματικὸν τοῦ
 ἀνθρώπου, καὶ κατ' αὐτοῦ κατηγορεῖσθαι οὐκ ἂν ἠδύνατο. Καὶ μὴν τὸ
 ζῶον γένος εἶναι λέγεται τοῦ ἀνθρώπου, καθὸ πράγμα τι σημαίνει οὐ ἐκ
 τοῦ εἶδους δύναται προελθεῖν αἰσθησις καὶ κίνησις χωρὶς τινος ἀποκληρώ-
 σεως, τουτέστιν ὅποιον ἂν εἴη τὸ εἶδος ἐκεῖνο, εἴτε αἰσθητικῆ, μόνον ψυχῆ,
 εἴτε πρὸς ταύτη καὶ λογικῆ.

XLIV.

10 μδ'. Ὅπως τὸ ζῶον διακρίνεται τοῦ μὴ ζῳου κινήσει
 καὶ αἰσθήσει.

Τὸ γὰρ ζῶον τοῦ μὴ ζῳου αἰσθήσει καὶ κινήσει διακρίνεται. Ἐχει
 γὰρ τὸ ζῶον δύναμιν αἰσθητικὴν τε καὶ γνωστικὴν, ἣν οὐδὲν ἔχει τῶν
 15 ἀψύχων· κινεῖ δὲ καὶ ἑαυτὸ τὸ ζῶον καθὸ δύναται τι κινεῖν ἑαυτό· οὐ
 γὰρ πρώτως, ἐπεὶ τοῦτ' ἔστιν ἀδύνατον, ἀλλὰ κατὰ μέρη, καθόσον τῷ ζῳῳ
 f. 47 δύο ἐνεῖσι μέρη, ὧν θάτερον | μὲν ἐστὶ κινουόν, θάτερον δὲ κινούμενον,
 καὶ οὕτως ἑαυτὸ κινεῖν λέγεται. Καὶ διὰ τοῦτο οἱ φιλόσοφοι πρὸς τὴν
 τῆς ψυχῆς ἔρχεσθαι γνῶσιν βουλόμενοι, ἢ διὰ τῆς κινήσεως, ἢ διὰ τῆς
 20 αἰσθήσεως ἤρχοντο, ὡς ἐν τῷ περὶ ψυχῆς πρώτῳ λέγεται· καὶ διὰ τοῦτο
 ἐπισημασμένως ἐνταῦθα αἰσθησιν καὶ κινήσιν ὀνομάζει, ἀπτόμενος διὰ
 τούτων τῶν ἰδίως ὑπαρχόντων τῷ ζῳῳ.

XLV.

25 με'. Ὅπως διαφόρως σημαίνουσιν ὅλον τι τό τε γένος καὶ
 τὸ εἶδος καὶ ἡ διαφορὰ καὶ ὁ ὀρισμός.

Ταῦτα εἰπὼν, ἄλλο τι δόγμα προστίθησιν ἀναγκαῖον, οἰκείως τοῖς
 προκειμένοις αὐτῷ. Φησὶ γὰρ ὅτι τὸ γένος ἀδιορίστως ὅλον σημαίνει· τὸ
 ἐν τῷ εἶδει, καὶ οὐ τὴν ὕλην μόνην· ὁμοίως καὶ ἡ διαφορὰ τὸ ὅλον ση-
 30 μαίνει καὶ οὐ τὸ εἶδος μόνον· καὶ ὁ ὀρισμός σημαίνει τὸ ὅλον, ὡσαύτως
 καὶ τὸ εἶδος, οὐ τὸν αὐτὸν μόντοι γε πάντα τρόπον, ἀλλὰ διαφόρως· καὶ
 τὸν τῆς διαφορᾶς εὐθύς ἀποδίδωσι λόγον. Τὸ γὰρ γένος, φησὶ, σημαίνει
 διωρισμένως τὸ ὑλικόν, ἀδιορίστως δὲ καὶ τὸ εἰδικόν· ἐστὶ γὰρ τὸ γένος
 παρωνυμία τις παρονομάζουσα τὸ ἐν τῷ πράγματι ὑλικόν ἄνευ τοῦ διορί-
 35 ζειν τὸ ἴδιον εἶδος· καὶ διὰ τοῦτο φησὶν τὸ γένος ἐκ τῆς ὕλης λαμβάνε-
 σθαι, εἰ καὶ μὴ ἐστὶν αὐτὸ ὕλη. Καὶ τοῦτο φανεροῖ παραδείγματι· σῶμα
 γὰρ, φησὶ, λέγεται ἐκ τοῦ τοιαύτην τελειότητα ἔχειν, ὥστ' ἐν αὐτῷ τὰς
 τρεῖς διαστάσεις ἀφορίζεσθαι δύνασθαι. Ἴδου διωρισμένως ἐνταῦθα τῷ
 τοῦ σώματος ὀνόματι τὸ ὑλικόν σημαίνεται· αὐτῇ γὰρ ἡ τελειότης, ἣν
 40 διωρισμένως δηλοῖ, ὑλικῶς πρὸς τὴν ὑπερκειμένην τελειότητα ἔχει, τῇ δὲ

διαφορᾶ τὸ ἀνάπαλιν πρόσεστιν. Εἰ γὰρ καὶ τὸ ὅλον δηλοῖ, ἀλλὰ διωρισ-
 μένως μὲν σημαίνει τὸ εἰδικόν, ἀδιορίστως δέ γε τὸ ὑλικόν τῷ καὶ αὐτὴν
 ὡσπερ παρωνυμίαν τινὰ εἶναι ἐξ εἶδους λαμβανομένην διωρισμένου, πλήν
 τοῦ τὴν διωρισμένην ὕλην ἐκ τῆς πρώτης ἐννοίας αὐτοῦ τυγχάνειν. Καὶ
 τοῦτο σαφές ἐστι παραδείγματι· ἐμψυχον γάρ, ὅπερ ἐστὶ διαφορὰ τις τοῦ
 σώματος, λέγεται τὸ ψυχὴν ἔχον· ἰδοὺ εἶδος διωρισμένον· ἀλλ' οὐπω
 λέγει τί ἐστὶ τὸ ψυχὴν ἔχον, πότερον δηλονότι σῶμα, ἢ τι ἕτερον, ὅπερ
 ἔχει ὡς ὑλικόν πρὸς αὐτὴν τὴν ψυχὴν· καὶ οὕτω τὸ ὑλικόν σημαίνει οὐ
 διωρισμένως ἀλλ' ἀδιορίστως ἢ διαφορὰ. Καὶ πρὸς τοῦτο ῥῆσιν τινὰ τοῦ
 Ἀβιγκένου παράγει· φησὶ γάρ ἐκεῖνος, ὅτι τὸ γένος οὐ νοεῖται ἐν τῇ δια-
 φορᾶ ὡς μέρος τῆς οὐσίας αὐτῆς, ἀλλὰ μόνον ὡς ὄν ἐξω τῆς οὐσίας αὐτῆς.
 Ὡσπερ καὶ τὸ ὑποκείμενον ἐκ τῆς ἐννοίας ἐστὶ τῶν πάθων, καὶ ὅλον f. 47
 τοῦτο ὅπερ ἐστὶ τὸ ὑλικόν οὐκ ἐστὶν ἐκ τῆς οὐσίας τοῦ εἰδικοῦ· κἀντεῦθεν
 ἐπόμενόν ἐστι καὶ τὸ γένος μὴ κατηγορεῖσθαι τῆς διαφορᾶς κυρίως, ὡς
 φησὶν ὁ Φιλόσοφος, εἰ μὴ ἴσως ὡς τὸ ὑποκείμενον κατηγορεῖται κατὰ τοῦ
 πάθους, διότι τὸ γένος ἔχειν δοκεῖ πρὸς τὰς διαφορὰς τρόπον τινὰ ὡς τὸ
 ὑποκείμενον πρὸς τὰ πάθη. Ἀλλὰ τὸ εἶδος, φησὶ, καὶ ὁ ὄρισμός ἐκάτερον
 σημαίνουσι καὶ διωρισμένως, ὅλον ὠρισμένην τε ὕλην, ἣν σημαίνει τὸ τοῦ
 γένους ὄνομα, καὶ εἶδος ὠρισμένον, ὅπερ ἀφορίζεται τοῦνομα τῆς διαφορᾶς.

20

XLVI.

μς'. Ὅπως τὸ γένος ἀναλογεῖ ὕλην, καὶ ἡ διαφορὰ τῇ
 μορφῇ, καὶ τὸ εἶδος τῷ συνθέτῳ.

Ἐκ δὲ τῶν εἰρημένων σαφές ἐστὶν ἡ αἰτία, δι' ἣν τὸ γένος, τὸ εἶδος
 καὶ ἡ διαφορὰ ἀναλόγως ἔχουσι πρὸς τὴν ὕλην καὶ τὸ εἶδος καὶ τὸ σύν-
 θετον ἐν τῇ φύσει, εἰ καὶ μὴ ταυτόν εἰσιν ἐκείνοις. Διότι μὲν γὰρ τὸ γένος
 λέγει διωρισμένως ὅπερ ἐστὶν ὑλικόν, διὰ τοῦτο λέγεται λαμβάνεσθαι ἀπὸ
 τῆς ὕλης· διότι δὲ ἡ διαφορὰ λέγει διωρισμένως τὸ εἰδικόν, ἐκ τοῦ εἶδους
 λαμβάνεσθαι λέγεται· διότι δὲ τὸ εἶδος λέγει διωρισμένως ἐκάτερον, λέ-
 γεται σημαίνειν τὸ σύνθετον· καὶ ὁμως οὕτε τὸ γένος ἐστὶν ὕλη, οὕθ' ἡ
 διαφορὰ εἶδος. Καὶ δείκνυσι τοῦτο· λέγομεν γάρ, φησὶ, τὸν ἄνθρωπον εἶναι
 ζῷον λογικόν, καὶ οὐκ ἐκ τοῦ λογικοῦ ζώου, ὡσπερ αὐτὸν φησὶν ἐκ ψυχῆς
 εἶναι καὶ σώματος· ἐκ γὰρ τῆς ψυχῆς καὶ τοῦ σώματος λέγεται εἶναι ὁ ἄν-
 θρωπος, ὡς ἐκ δύο πραγμάτων πρᾶγμα τι τρίτον συνεστηκός, ὅπερ οὐδέ-
 τερον αὐτῶν ἐστὶν· ὁ γὰρ ἄνθρωπος οὔτε ψυχὴ ἐστὶν, οὔτε σῶμα, εἰ καὶ
 ἀμφω ταῦτ' ἐν ἑαυτῷ ἔχει. Εἰ δὲ τινι λόγῳ λέγοιτο εἶναι ὁ ἄνθρωπος ἐκ
 τοῦ ζώου καὶ τοῦ λογικοῦ, οὐκ ἐστὶ ὡς τι πρᾶγμα τρίτον ἐκ δυοῖν
 πραγμάτων συνεστηκός, ἀλλ' ὡσπερ ἐννοια τρίτη ἐκ δυοῖν ἐννοιῶν· ἡ γὰρ
 τοῦ ζώου ἐννοια οὐκ ἔχει τὸν ὄρισμόν τῆς εἰδικῆς μορφῆς, ἥτις τὴν φύσιν
 τοῦ πράγματος φανεροὶ καὶ διακρίνει ἐκείνου, ὅπερ ἐστὶν ὑλικόν τῇ πρὸς

τὴν ἐσχάτην τελειότητα ἀποβλέψει. Ἡ δὲ τῆς διαφορᾶς ἔννοια τῆς τοῦ
 λογικοῦ ἐν τῷ διορισμῷ τῆς εἰδικῆς μορφῆς συνίσταται, μὴ διορίζουσα
 μέντοι· γε τὸ ὑλικόν· ἐκ τούτων δὲ τῶν ἐννοιῶν ἀμφοτέρων ἢ τοῦ ὀρισμοῦ
 καὶ τοῦ εἶδους συνίσταται ἔννοια· κἀντεῦθεν ἔστιν, ὅτι καθάπερ τὸ ἐκ
 5 τινῶν πραγμάτων συνιστάμενον πρᾶγμα οὐ δέχεται τὴν ἐκείνων κατη-
 γορίαν ἐξ ὧν συνέστηκεν, οὕτως οὐδὲ τὸ νόημα τὴν κατηγορίαν ὑφίσταται
 f. 48 | τῶν ὄθεν συνέστηκεν νοημάτων· οὐ γὰρ λέγομεν, ὅτι ὁ ὀρισμὸς γένος
 ἐστίν, ἢ ὅτι· διαφορά ἐστίν. Δεῖ μέντοι γε εἰδέναι, ὅτι τὸ εἶδος καὶ ὁ
 ὀρισμὸς, εἰ καὶ ταύτη συμφέρονται, ὅτι τὸ ὅλον δηλοῦσι καὶ ἄμφω διωρι-
 10 μένως, τὸ ὑλικόν δηλοῦσι καὶ εἰδικόν ἅμα, ἀλλὰ διαφέρουσι τῷ τὸ μὲν
 εἶδος οὕτω σημαίνει τὸ ὅλον ὡς μήτ' ἀναπτύσσειν αὐτό, μήτε τι τῶν
 μερῶν ἀνεπτυγμένως δηλοῦν, οἷον ὁ ἄνθρωπος· ὁ δὲ ὀρισμὸς οὕτω δηλοῖ
 τὸ ὅλον ὥστε καὶ ἀναπτύσσειν αὐτό καὶ τὸ τε ὑλικόν αὐτοῦ καὶ τὸ εἰδικόν
 ἅμα σημαίνει· ἐν γὰρ τῷ λόγῳ τοῦ ἀνθρώπου, τῷ ζῷον λογικόν, τὸ
 15 μὲν ζῷον δηλοῖ τὸ ὑλικόν, τῷ δὲ λογικόν τὸ εἰδικόν κατασημαίνεται.

XLVII.

μζ'. Ὅπως ἡ „ἐκ“ πρόθεσις κυρίως παρονομάζει σχέσιν
 ὑλικῆς αἰτίας.

20 Χρῆ δὲ καὶ τοῦτο προσσημειοῦσθαι, ὅτι ἡ ἐκ πρόθεσις κυρίως μὲν
 σχέσιν ὑλικῆς αἰτίας σημαίνει· ὄθεν καὶ οὕτως ὀρίζονται τὴν ὕλην· ὕλη
 ἐστίν ἐξ ἧς μετὰ τινος, τουτέστι μετὰ τοῦ εἶδους, γίνεται τι, τουτέστι τὸ
 σύνθετον· καὶ διότι τὸ ζῷον οὐ λέγει κυρίως τὴν ὕλην τοῦ ἀνθρώπου,
 ἀλλ' ἐκ τῆς ὕλης λαμβάνεται, καὶ πολλῷ ἔλαττον τὸ λογικόν τὴν ὕλην
 25 δηλοῖ, ἀπὸ τῆς ὕλης μὲν οὖν οὐδόλως λαμβάνεται, διὰ τοῦτο οὐ δυνατόν
 ἐστὶ λέγειν κυρίως τὸν ἄνθρωπον εἶναι ἐκ τοῦ ζῷου καὶ τοῦ λογικοῦ,
 ἀλλὰ διὰ τὸ τὸ σῶμα ἀληθῶς εἶναι τοῦ ἀνθρώπου ὕλην καὶ μέρος αὐτοῦ
 πραγματικόν, ὡσαύτως δὲ καὶ τὴν ψυχὴν ὑποδύεσθαι πῶς τὸν λόγον τῆς
 ὕλης, ἢ ἐστὶ καὶ αὐτὴ μέρος τοῦ ἀνθρώπου πραγματικόν, ἐντεῦθεν κυρίως
 30 λέγεσθαι τὸν ἄνθρωπον ἐκ ψυχῆς εἶναι καὶ σώματος.

Εἰ δὲ καὶ ὅτι μάλιστα τὸ γένος. — Ἐνταῦθα λύει τι ζήτημα
 ἐκ τῶν εἰρημένων ἀνίσχειν δυνάμενον· ἡδύνατο γὰρ τις εἰπεῖν ὡς, εἰ τὸ
 γένος σημαίνει τὴν οὐσίαν ὅλην τοῦ εἶδους, πολλῶν εἰδῶν ὑφ' ἓν γένος
 ὄντων, ᾧ λόγῳ τὴν ἐνὸς αὐτῶν οὐσίαν ὅλην δηλοῖ, τῷ αὐτῷ λόγῳ καὶ
 35 τὴν ἑτέρου δηλώσει, καὶ οὕτω πλειόνων εἰδῶν μία οὐσία ἔσται. Ταύτην
 τοίνυν τὴν ἀπορίαν λύει, λέγων ὡς, εἰ καὶ τὸ γένος ὅλην τοῦ εἶδους τὴν

20 προσσημειοῦσθαι S 29 αἴτη A 30 λέγεσθαι sic A, corrigé de λέγεται,
 que portent LS 31 Εἰ δὲ καὶ ὅτι μάλιστα: c. III, 2, p. 161, 8 33 πολλῶν
 γενῶν ὑφ' ἓν εἶδος L

οὐσίαν σημαίνει, οὐ μέντοι γε δεῖ τῶν διαφόρων εἰδῶν, ὧν ἐστὶ τὸ αὐτὸ γένος, μίαν εἶναι διὰ τοῦτο οὐσίαν, καὶ τὴν αἰτίαν εὐθύς ἀποδίδωσιν.

XLVIII.

μη'. Ὅθεν λαμβάνεται ἡ τοῦ γένους ἐνότης, τοῦ εἴδους
καὶ τῆς πρώτης ὕλης.

Ἡ γὰρ ἐνότης, φησί, τοῦ γένους ἐξ αὐτῆς τῆς ἀδιαφορίας καὶ ἀοριστίας λαμβάνεται, οὐχὶ δὲ ἐκ τῆς ἐνότητος τῆς φύσεως, διότι τὸ σημαινόμενον διὰ τοῦ γένους οὐ μία φύσις ἐστὶν ἐν διαφόροις εἴδεσιν, ἢ μετὰ ταῦτα φύσιν τινὰ ἐπείσερχομένην, ἑτέραν δηλαδή τὴν διαφορὰν, διορίζειν αὐτήν, ὡς τὸ εἶδος ἀφορίζει τὴν ὕλην, μίαν οὐσαν τῷ ἀριθμῷ· ἀλλ' οὕτω δὲ νοεῖσθαι τὸ γένος, ὡς σημαῖνον μὲν εἶδος τι, οὐ μέντοι γε διωρισμένως τότε ἢ ἐκεῖνο τὸ εἶδος· τοῦτο γὰρ μᾶλλον διωρισμένως ἢ διαφορὰ φανεροῦ, ὅπερ πραγματικῶς οὐκ ἐστὶν ἕτερον ἢ τὸ διὰ τοῦ γένους ἀδιοριστῶς δηλούμενον. Κἀντεῦθεν, κατὰ τὴν Ἀβερόου διδασκαλίαν ἐν τῷ ἐνδεκάτῳ τῶν μετὰ τὰ φυσικά, τὴν διαφορὰν ἀποδίδωσι τῆς τε τοῦ γένους ἐνότητος καὶ τῆς κατὰ τὴν πρώτην ὕλην. Ἡ μὲν γὰρ πρώτη ὕλη λέγεται μία κατὰ ἀφαίρεσιν πάντων τῶν εἰδῶν· τὸ δὲ γένος ἐν λέγεται κατὰ κοινωνίαν τοῦ σεσημασμένου εἴδους· καὶ οὕτω συμπεραίνει φανερόν εἶναι, ὡς ἄρα τῇ προσθήκῃ τῆς διαφορᾶς, ἀναιρουμένης τῆς ἀδιοριστίας ἐκείνης, ἥτις ἦν αἰτία τῆς τοῦ γένους ἐνότητος, μένει λοιπὸν τὰ εἶδη διαφόρους αὐτῶν ἔχοντα τὰς οὐσίας. Δεῖ γὰρ εἰδέναί, ὡς ἄλλοθεν ἢ τε ἐνότητος τοῦ ἀτόμου λαμβάνεται, ἢ τε τοῦ εἴδους καὶ ἢ τῆς πρώτης ὕλης καὶ ἢ τοῦ γένους. Ἡ μὲν γὰρ τοῦ ἀτόμου ἐνότης ἐκ τῆς ἐνότητος τῆς σεσημασμένης ὕλης λαμβάνεται· ἢ δὲ τοῦ εἴδους ἐνότης, ἐκ τῆς ἐνότητος τῆς εἰδοποιούσης μορφῆς· ἢ δὲ τῆς πρώτης ὕλης ἐνότης, ἐκ τῆς πάντων τῶν εἰδῶν ἀφαίρεσεως, καθόσον δηλονότι, τὸ ἐφ' ἑαυτῇ, οὐδὲν εἶδος ἔχει, ἀλλὰ μόνον δύναμις πρὸς πάντα ἐστὶν. Ἡ δὲ τοῦ γένους ἐνότης ἢ ἐκ τῆς πρὸς τὰς εἰδικὰς μορφὰς ἀδιοριστίας καὶ ἀδιαφορίας, ἢ ἐκ τῆς κοινωνίας τοῦ εἴδους ὃ σημαίνει, ἢ ἐκ τῆς ἐνότητος τῆς γενικῆς ἐννοίας, ἥτις περὶ αὐτοῦ τοῦ γένους μορφοῦσθαι καὶ συλλαμβάνεσθαι δύναται. Καὶ ταῦτα πάντα, εἰ καὶ δυσκοῦσιν εἶναι διάφορα, ἀλλ' εἰ τις ἀκριβῶς θεωροίη, εἰς ταῦτόν ἀνακάμπτουσιν· ἐκ γὰρ τοῦ σημαίνειν τὸ κοινὸν εἶδος, ἢ ἐκ τοῦ ἀδιοριστῶς τε καὶ ἀδιαφόρως ἔχειν πρὸς πλείω, μίαν τινὰ σύλληψιν ἐν ἡμῖν αὐτοῖς μορφοῦμεν περὶ αὐτοῦ, τὴν ὡς ἂν εἶποι τις γενικὴν.

Καὶ ἐπειδὴ εἴρηται ἡ τοῦ εἴδους. — Ὅπερ εἶπεν ἀνωτέρω περὶ τοῦ γένους καὶ τοῦ εἴδους, ἐφαρμόττει νῦν τῷ εἴδει καὶ τῷ ἀτόμῳ. Καὶ περὶ τοῦτο τρία ποιεῖ· πρῶτον μὲν γὰρ τοῦθ' ἡμῖν διασαφεῖ, ὅτι

τοῦθ' ὄλον, ὅπερ ἐστὶν ἐν τῷ ἀτόμῳ διωρισμένως, ἀδιορίστως ἐν τῷ εἶδει ἐστὶν· δεύτερον, ἀπορίαν τινὰ διακρούεται, δυναμένην ἐκ τῶν λεγομένων ἀνίσχειν· καὶ τρίτον, πόρισμα τίθησιν ἐξ αὐτῶν. Ἡ μὲν οὖν τοῦ προτέρου μέρους λέξις σαφής ἐστὶ καὶ οὐδὲν δεῖ προστιθέναι πρὸς ταύτης ἀνάπτυξιν, f. 49 πλὴν | ὅτι καλῶς τε καὶ ἠκριβωμένως ὁ διδάσκαλος φαίνεται δεδειχῶς ἅπερ ἐπήγαγε τελευταῖον, ὅτι τε ἡ ἀνθρωπότης ἀφαιρεῖ καθάπαξ τὴν σεσημειωμένην ὕλην καὶ ἐπὶ οὐ δύναται κατηγορεῖσθαι. Τὸ μὲν γὰρ πρῶτον οὕτωςι συλλογίζεται· τὸ σημαῖνον ἐκεῖνο μόνον, ὄθεν ἐστὶν ἄνθρωπος ὁ ἄνθρωπος, προηγείται πάσης ὕλης σεσημειωμένης· ἀλλ' ἡ ἀνθρωπότης 10 τοιαύτη ἐστὶν· ἄρα καὶ τὸ συμπέρασμα. Ἡ ἐλάττων σαφής ἐστὶν· ἡ γὰρ ἀνθρωπότης οὐκ ἐγκλείει εἰ μὴ τὰς οὐσιώδεις ἀρχὰς τοῦ ἀνθρώπου. Τὴν δὲ μείζω δείκνυσιν· ἡ γὰρ σεσημασμένη, φησὶν, ὕλη οὐκ ἐστὶ τοῦτο ὄθεν ὁ ἄνθρωπος ἐστὶν ἄνθρωπος, ἀλλ' ἐστὶν ἐκεῖνο ὄθεν ὁ Σωκράτης ἐστὶ Σωκράτης, καὶ διὰ τοῦτο οὐδαμῶς ἐμπεριέχεται τοῖς ἐξ ὧν ὁ ἄνθρωπος 15 ἔχει τὸ εἶναι ἄνθρωπος. Τούτου δὲ τοῦ λόγου πρῶτον τέθεικε τὴν ἐλάττω, εἶτα τὴν ἀπέδειξιν, ὡς εἴρηται, τῆς ἐλάττονος· εἶτα φανερώτερον ἐκτίθησιν τὸ συμπέρασμα. Τὸ δὲ γε δεύτερον, τὸ μὴ κατηγορεῖσθαι δηλονότι τὴν ἀνθρωπότητα, δείκνυσιν ἐκ τοῦ μέρους ἔχειν αὐτὴν λόγον, το ὁ πραγματικόν μέρος μὴ κατηγορεῖσθαι κατὰ τοῦ ὄλου· καὶ βεβαῖοι τοῦτο δι' Ἀβιγ- 20 κένου λέγοντος τὴν τοῦ συνθέτου οὐσίαν μὴ εἶναι τὸ σύνθετον αὐτὸ οὐ ἐστὶν οὐσία, εἰ καὶ αὐτὴ ἡ οὐσία σύνθετός ἐστιν, οἷον ἡ ἀνθρωπότης· εἰ δὲ καὶ σύνθετός ἐστιν, ἀλλ' οὐκ ἐστὶ διὰ τοῦτο καὶ ἄνθρωπος. Δεῖ μὲν οὖν αὐτὴν καὶ ἐν τινι προσλαμβάνεσθαι· τὸ δὲ ἐστὶν ἡ σεσημειωμένη ὕλη, εἰ γε μέλλοι εἶναι ἄνθρωπος, καθ' οὗ ἂν αὐτὴ κατηγορηθείη. Ταῦτα μὲν 25 ὁ διδάσκαλος.

XLIX.

μθ'. Ὅπως ἡ ἀνθρωπότης δηλοῖ μέρος τοῦ ἀνθρώπου
πραγματικόν.

Ἐπεὶ δὲ εἴρηται τὴν ἀνθρωπότητα μέρος εἶναι πραγματικόν, εἰδέναι 30 δεῖ πρὸς μείζω τοῦ λόγου σαφήνειαν, ὅτι Σωκράτης, φέρε εἰπεῖν, πραγματικῶς ἐκ δυοῖν τινῶν σύγκειται, ἐκ τε τῆς ἀνθρωπότητος καὶ τῶν ἀτομουσῶν ἀρχῶν δηλαδή, καὶ διὰ τοῦτο τὴν τε ἀνθρωπότητα καὶ τὰς ἀτομούσας ἀρχὰς ὁμοίως δεῖ μέρη αὐτοῦ τυγχάνειν πραγματικά. Ὅθεν, ἐπεὶ τὸ τοιοῦτο μέρος ἀδύνατόν ἐστι κατηγορεῖσθαι τοῦ ὄλου, καλῶς εἴρηται πάνυ 35 τὸ μήτε κατὰ τοῦ ἀνθρώπου, μήτε κατὰ τοῦ Σωκράτους δύνασθαι κατηγορεῖσθαι τὴν ἀνθρωπότητα· ἑκατέρου γὰρ ἐστὶν αὕτη μέρος πραγματικόν. Ὅπως δὲ ἄνθρωπος καὶ Σωκράτης διενηνόχασιν, εἰρήσεται ὕστερον.